

קובץ זה פורסם
במרכז ההדרכה הוירטואלי
של אתר תנועת הצופים
Zofim.org.il

ט"ו בשבט

פעולת ט"ו בשבט – כיתות ד'

שקמ"צ- החניכים למדו על טוב בשבט בבצפר אבל הם לא כל כך יודעים מה הולך בארץ שלנו... יש זיהום וכמעט אף אח לא ממחזר... קצת מגובשים אבל עיין קשה להם להיות ביחד בנים עם בנות

מטרות- (1) החניכים ילמדו קצת על טו בשבט והמנהגים שלו

(2) החניכים ידעו כמה זיהום יש בארץ

(3) החניכים ידעו איך אפשר למחזר ולהשתמש בדברים עוד פעם

מהלך רעיוני- בתחילה החניכים יראו את הידע שלהם שנושא החג. לאחר מכן הם יבינו את חומרת המצב בארץ מבחינת זיהום סביבתי. ולבסוף הם ילמדו כיצד אפשר לעצור את ההידרדרות הזאת ולמנוע זיהום עתידי

פעילות פתיחה: יושבים במעגל ועושים קצב על הברכיים. כל אחד בתורו צריך לומר שם של עץ (אפשר גם פרי, פרח וכיו"ב) שעוד לא אמרו. מי שאין לו שם אחרי חצי שנייה בערך- בחוץ. ככה הם מראים כמה הם יודעים על עצים צמחים וכו... 10 דקות

חידון על התכלות חומרים:

חומרים	זמן ההתפרקות בטבע	חומר הגלם
שיירי מזון (כל מה שאוכלים)	כחודש	חומר אורגני
נייר וקרטון (דפים, אריזות)	כמה חודשים	עץ
שאריות בדים מכותנה (בגדים ישנים)	5 – 6 חודשים	חומר אורגני
שאריות בדים מצמר (גרביים)	שנה	חומר אורגני
עץ (עפרון, מקל של מטאטא...)	כמה עשרות שנים	עץ
פח (פחיות שימורים)	100- שנה	מתכת
אלומיניום (פחיות שתיה)	200-500 שנה	עפרת אלומיניום, לא מחלידה
פלסטיק וניילון (בקבוקים, שקיות)	מאות שנים	נפט
חיתול חד פעמי	כ – 500 שנה	נפט, עץ

זכוכית (בקבוקים)	בערך מיליון שנה	חול מותר בטמפ' גבוהה מאד
קלקר (כוסות חד"פ, אריזת גלידה)	אינסוף	נפט

ככה הם רואים שלא כל דבר נעלם תוך שניה... 15 דקות.

תחרות בין קבוצות- מי ממלא שקית זבל הכי מהר? ככה הם רואים כמה זבל יש בסביבה שלהם והם אפילו לא שמו לב לזה... 10 דקות.

תחרות בין קבוצות- בנית המבנה הכי גבוה ממה שיש להם בסביבה. ככה הם משתמשים בדברים פעם שניה ולא מבזבזים משהו מהסביבה. 10 דקות

פירמידה אנושית.(המשך של המשחק הקודם) הם יכלו לעשות פירמידה ולנצח כי היה להם את המבנה הכי גבוה אבל הם לא עשו את זה... לפעמים כל אחד צריך לתת מעצמו כדי לשמור על הסביבה ולא רק לחשוב איך לנצל דברים אחרים. 5 דקות

אקווה קווה. בהתלחה כולם משחקים אבל אז לאט לאט כולם יוצאים ונשארים רק כמה. אם נמשיך עם הזיהום הה ונבזבז את מה שיש לכדור הארץ להציע לנו אז בסוף ניתקע בלי כלום וגם לא כולם יוכלו להנות ממה שנשאר. 10 דקות.

מחלקים להם פירות יבשים ומספרים להם כמה עובדות מעניינות:

- בשנת 2003 ייצרו תושבי מדינת ישראל כ- 5.7 מיליון טון של פסולת, לעומת 4.5 מיליון טון פסולת שיוצרו בשנת 1998. כדי להבין את המספרים הללו ניקח לדוגמא את הפיל האפריקאי ששוקל כ 7000 קילוגרמים בממוצע, כלומר כ-7 טון. 1 טון = 1000 קילוגרמים. 5.7 מיליון טון פסולת שווים בהיקפם כמעט 814,286 פילים! תארו לעצמכם שכמות כזו של פילים מגיעה לארצנו הקטנטונת...
- האשפה מורכבת משני סוגי פסולת עיקריים: פסולת אורגנית ופסולת מלאכותית. הפסולת האורגנית טבעית – היא פסולת המתכלה מעצמה. כלומר שאם ניקח למשל קליפת בננה ונקבור אותה באדמה לאחר כחודש נגלה שהיא כבר לא שם. בסופו של דבר- פסולת אורגנית נעלמת לגמרי. אבל!! הפסולת המלאכותית לעומת זאת, כמו פלסטיק, ניילון או גומי, לא תיעלם לשום מקום לאורך חודש ימים ולפעמים אפילו לאורך עשרות ומאות שנים!!
- כיום אנו מצליחים למחזר במפעלי מחזור שונים בישראל רק חמישית כמות מכלל הפסולת. כלומר- מתוך 10 קילו פסולת אנו ממחזרים כיום 2 קילו בלבד!!

כל זה כדי להראות להם כמה מזהמים את הארץ שלנו וכמה קשה לנו למחזר... 15 דקות

סיכום

הפעולה שלנו הייתה על טו בשבט ועל אקולוגיה. בפעולה ראינו כמה אתם יודעים על סוגי צמחים וגם כמה אתם יודעים על הזיהום שיש בארץ ובעולם...

מי ממיין את הפסולת שיש לו בבית?

כמה אנשים עושים את זה היום?

רשמ"צ: שקיות זבל, פירות יבשים

פעולת ט"ו בשבט – שמירה על הסביבה ומחזור – כיתות ה'

שקמ"צ: החניכות די מגובשות, החניכות לא כ"כ מקשיבות, החניכות כנראה לא מודעות לעניין השמירה על הסביבה והמחזור.

מטרות:

- החניכות ילמדו להקשיב.
- החניכות יבינו את חשיבות המחזור והשמירה על הסביבה.

ערך מוביל:

מהלך הפעולה:

1. יש הרבה חפצים (זבל כזה – בקבוק, כוס, בלון, מקל וכו'), מתחלקים ל-2 קבוצות וצריך למצוא כמה שיותר רעיונות למה אפשר לעשות עם החפצים האלו. (10 דק').
 2. משחקים מסירות עם כדור פעמיים – פעם אחת ברגע שהכדור נופל הן נפסלות ופעם אחרת מותר להן להתמסר ולהתמסר כמה שהן רוצות. משחק זה מראה על מה שמחזור נותן לנו – אפשרות להשתמש במשהו עוד ועוד ומניעת מגבלות / ייצור מחדש. (10 דק').
 3. נציג ביחד את ההצגה "העץ הנדיב" (הסיפור למטה) ואז נדבר על המשמעות של הסיפור – איך בסיפור הילד גומר את כל העץ את כל החלקים של העץ ומשאיר את העץ בלי כלום ואיך זה יכול לפגוע בנו וכו'. (20 דק').
 4. טופי – כשמצליחים להוציא מישהו אחד מהמעגל הקבוצה מאבדת מהכח שלה והמעגל בדר"כ יתפרק, ככה גם בסביבה, כשאנחנו גומרים חומר אחד שבו אנו משתמשים יותר אנו פוגעים בסביבה ובכל האיזון הסביבתי וכו'. (10 דק').
 5. תחרות בין שתי קבוצות – קבוצה אחת היא 2 ילדות וקבוצה אחת היא כל השאר והמטרה של כל הקבוצות היא לסחוב את אחת הילדות בעלייה בלי שהיא תיגע ברצפה. כמובן שהקבוצה הגדולה תנצח וזה בא להראות שכשיש לכולנו מטרה משותפת וכולנו מתגייסים אליה אנחנו יכולים להצליח הרבה יותר, ככה גם עם שמירה על הטבע ומחזור – אם לא כולנו נתגייס למטרה זה יהיה הרבה פחות משמעותי ומוצלח. (7 דק').
 6. מתודת סיכום – גרף אנושי פעמיים. בפעם הראשונה זה על האידיאל, על הרצוי – האם לדעתכן כדאי למחזר, אם אתן רואות לכלוך על הרצפה האם תרימו, האם תזרקו לכלוך על הרצפה, האם תשקיעו מהזמן שלכן בשביל לשמור על הסביבה? וכו'.
- בפעם השנייה זה על המעשי – האם אתן ממחזרות וכו'. (10 דק').
7. דיון-סיכום על כל המצב של כדור הארץ, איך זה קשור לט"ו בשבט ואיך אנחנו יכולים לשנות את זה. (10 דק').
 8. סדר ט"ו בשבט, כל חניכה תביא דברים מהבית ונעשה סדר ט"ו בשבט וסוג של סעודה שלישית, תוך כדי סיכום של המתודות. (20 דק').

רשמ"צ: חפצים-זבל, כדור, עותק של העץ הנדיב, להגיד לחניכות להביא דברים לסדר ט"ו בשבט.

פעולת ט"ו בשבט – כיתות ה'

שקמ"צ: הקבוצה מעט מפולגת, הבנות מודעות לאיכות הסביבה אך לא תמיד מקיימות את הדברים, הבנות אוהבות את ט"ו בשבט ולמדו על היום מעט.

מטרות: - הבנות ילמדו על היום ומשמעותו.

- הבנות יעסקו באיכות הסביבה ובחשיבותה.
- הבנות ייהנו ויתקרבו אחת אל השנייה.

ערך מוביל: תחנך לערכי חברות ורעות.

מהלך הפעולה:

- תופסת רגילה, כל פעם שתופסים אותך עליך להגיד משהו שאפשר למחזר (5-10)

- אני יושב תחת עץ רענן (5)

- כל אחת צריכה למצוא מילה מתוך המילה "סביבה" ואומרים בסבב, אפשר כל אחת לנסות לקשר לאיכות הסביבה. (5-10)
ביס,בס,סב,סיבה,סבבה,בי, ביה"ס...

- מולקולות ולבסוף יש שתי קבוצות, תחרויות בשתי קבוצות: (5)

1. למלות שקית זבל בכמה שיותר זבל.

2. להשיג כמה שיותר דברים ירוקים.

3. למצוא כמה שיותר מהר משו עם סימן של מחזור עליו.

4. לנחש כמה שיותר קרוב כמה זמן לוקח לכל דבר להתכלות.

5. חידון על פירות וכדו' – על כל תשובה נכונה מקבלים פרי יבש.

6. ליצור מכל הפירות היבשים איש הכי יפה ומקורי.

7. להמציא ססמה על חג ט"ו בשבט איכות הסביבה לכתוב אותה על כמה דפים ולקשט ולתלות בשבט. (55)
סיכום.

רשמ"צ: דף "סביבה", שקיות זבל, דפים, טושים, פירות יבשים!! (קיסמים, צלחת).

קרש צבוע- 13 שנים

קליפת בננה - 4 שבועות

סמרטוט כותנה - 1-5 חודשים

כרטיסיית אוטובוס- 4 שבועות

פחית שימורים - 100 שנים

חיתול חד פעמי- 500 שנים

נעל עור - 50 שנה

בקבוק זכוכית – 1,000,000 שנה

מיכל פלסטיק - 1000 שנים

אריזת קלקר - לא מתכלה לעולם

נספח פעולת ט"ו בשבט:

חידות:

1. מה יוצא דופן ברשימה הבאה: תפוח, עגבנייה, גזר, משמש? גזר - הוא אינו פרי.
2. מהו הדגן החשוב ביותר ממשפחת הדגניים המשמש מזון בסיסי בכל העולם? חיטה.
3. צמח ממשפחת הקטניות, הקשור בסיפור מפורסם עם ענק? אפונה.
4. תנו שמות של חמישה צמחים מ-א' ועד ת'.
5. צמח שפרחיו גדולים מאוד ומזרעיו מייצרים שמן? חמנייה.
6. אחד משבעת המינים שעליו שימשו תחליף לבגדים (עפ"י האגדה)? תאנה.
7. ישנו צמח ששמו אלת המסטיק ממנו מייצרים מסטיק. נכון או לא? לא נכון.
8. את משקה הקפה מכינים מהזרעים או העלים של הצמח? מהזרעים שנקראים גם פולים.
9. מנו שמות של חמישה ילדים/ות כשמות פרחים.
10. לפניכם שמות של חמישה פרות שונים, האותיות התבלבלו זהו אותם: הבוגיא, חשוב, הנאת, קרפסא, דובקאו. תשובות: גויאבה, חבוש, תאנה, אפרסק, אבוקדו.
11. מי יוצא דופן בחבורה הבאה - ברוש, אורן, שקדייה, איקליפטוס, ארז? שקדייה - עץ פרי.
12. מה המשותף לכל החמישה: אזוב, כמון, שום, נענע, מרווה. צמחי תבלין.
13. הקקטוס הוא צמח שאינו זקוק למים, נכון או לא? לא נכון, הוא פשוט מסוגל לאגור כמויות גדולות של מים.
14. מה יוצא דופן ברשימה הבאה: מלפפון, עגבנייה, חסה, תפוח. חסה- אינה פרי.
15. דגן חשוב, השני בשבעת המינים, מוזכר בתורה פעמים רבות? שעורה.
16. צמח ממשפחת הקטניות, קשור בסיפור מפורסם על נסיכה? עדשים.
17. צמח שמפוליו מכינים שמן, ותחליפי בשר למיניהם? סויה.
18. אחד משבעת המינים שפירותיו מסמלים הרבה מצוות? רימון.
19. מנו שמות של חמישה פירות שנהוג לאכול אותם כפירות יבשים?
20. מה המשותף לארבעה הבאים: פקן, קשיו, קוקוס, בוטנים? סוגים שונים של אגוזים.
21. את משקה התה מכינים מהעלים או הזרעים בצמח? עלים.
22. מנו שמות של ארבעה ילדים על שמות עצים.
23. מי יוצא הדופן: חרוב, גפן, תאנה, ברוש, שקדייה? הברוש עץ סרק, ללא פירות אכילים.
24. עץ משיר מפורסם שבין ענפיו שרה מקהלה? ברוש.
25. מנו שמות של חמישה צמחי תבלין?
26. מה המשותף לסויה, קפה ומקרתני? פול.

פעולת ט"ו בשבט ואיכות הסביבה – 1\30 (שבת)

שקמ"צ: ט"ו בשבט זה חג שדי מזלזלים בו ובצופים סתם מעבירים בו פעולות על כף. טו בשבט הוא חג שקשור לעצים ולטבע. אני לא יודעת כמה הבנות מעורבות באיכות הסביבה ובהשלכות שלה.

מהלך הפעולה:

מתודה 1: יש משימות שכל פעם שהם עושות משימה הם מקבלות חלק מקטע על טו' בשבט. (במשימה האחרונה הם מקבלים אוכל)

- לאסוף שקית זבל שלמה מזבל של פעולות של גדודים אחרים ומהרחובות.
 - למצוא 10 דברים שניתן למחזר בשבט.
 - לשאול אנשים את ההגדרה של התחממות גלובלית.
 - להכין פסל מבקבוקי פלסטיק.
 - להכין פרסומות על זיהום אוויר ולהראות בפני לפחות 5 אנשים.
- 25 דק'.

מתודה 2: מתחיל בשתי בנות כשאחת מעצבת את השנייה, איך שהיא רוצה שהיא תעמוד. אחרי שהיא מסיימת אומרים לה שהיא צריכה גם לעמוד ככה. עוד שתי בנות נכנסות והם צריכות לעצב את הבנות, אחרי שהם מסיימות הם גם צריכות לעמוד כמוהם....---

הבנות עיצבו את הבנות איך שבא להם כי הם לא חשבו שהם יצטרכו לעמוד ככה גם. אם הם הכריחו את הבת להחזיק את היד בצורה עקומה ממש בסופו של דבר הם נדפקות מזה גם. כמו באיכות הסביבה לפעמים לא מבינים את הנזק שגורמים כשלא ממחזרים או כששורפים פלסטיק ולאף אחד לא אכפת, אבל בסופו של דבר זה חוזר אליך. באיכות הסביבה זה גם פוגע בכולם. 15 דק'.

מתודה 3: הבנות מתחלקות לשתי קבוצות. קבוצה אחת מקבלת חוטים וקבוצה אחרת מקבלת חרוזים ירוקים. יש להם 15 דק' להכין צמידים או שרשראות. הם יצטרכו לתת אחת לשנייה ולקבל אחת את השנייה. – אנחנו מקבלים כל כך הרבה מהאדמה ומהעצים ולכן אנחנו צריכים לדאוג להחזיר ולתת ולשמור על איכות הסביבה. 15 דק'.

מתודה 4: סעודת ט"ו בשבט. + סיכום + חידון על עצים בתנך.

לפניך חידות קצרות, התשובה לכל חידה הוא שם של עץ.

נסה לפתור את החידות, תוכל לעיין בתנ"ך לפי מראי המקומות בסוף כל חידה.

1. אנו שני עצים מפורסמים, פרותינו לאדם וחוה היו אסורים: (בראשית פרק ג')

2. יונת השלום החזיקה אותי בפיה, הובאתי על ידה אל נח בתיבה. _____

(בראשית פרק ח' - 11)

3. אותי נטע נח אחרי המבול, כששתה ממיץ פירותי השתכר ונרדם. _____
(בראשית פרק ט' - 20)
4. אותי נטע אברהם כשישב בבאר שבע. (בראשית פרק כ"א - 33)
5. דבורה מינקת רבקה נקברה תחתי. _____ (בראשית ל"ה - 8)
6. אנחנו העצים מהם נבנה המשכן. _____ (שמות כ"ו - 15)
7. בט"ו בשבט אני פורח, ובמטה אהרון שפרח הייתי נוכח. _____ (במדבר י"ז - 23)
8. אני מארבעת המינים שנוטלים בסוכות בתורה אני נקרא "ענף עץ עבות". _____
9. משבעת המינים- הוא קישט את בגדי הכהנים (שמות כ"ח פסוק ל"ג) _____

פעולת ט"ו בשבט – כיתות ה'

שקמ"ץ- החניכים למדו על החג אך לא מספיק.

החניכים לא שומרים על הסביבה.

מטרות- החניכים יבינו את מהות החג.

החניכים יבינו שזהו ראש השנה לאילנות ואם לא נשמר על האילנות לא יהיה אוויר ולא יהיה ט"ו בשבט יותר.

ערך מוביל- תחנך לידיעת היהדות.

מהלך רעיוני- החניכים יבינו מהו החג ולמה חוגגים אותו.

החניכים יראו את מקור החג ויראו שחגגו אותו מאז ומתמיד.

החניכים יאכלו את פירות החג.

מהלך הפעולה-

1. להביא להם את מקור החג במסכת ראש השנה. - (מקור החג, 5 דקות)

2. לשחק תופסת עץ אבן גשר שקשורה לטבע. (להשתחרר מעץ צריך להסתובב סביבך 3 פעמים, מאבן לקפוצ מעליך ומגשר לזחול תחתיך. בכל פעם שהתופס תופס הוא מחליט למה הנתפס יהפך. - 15 דקות)

3. להגיד להם שמי שמביא הכי הרבה לכלוכים תוך 5 דקות זוכה בפרס. (סביבה נקיה, 10 דקות)

4. מהלכלוכים שהם הביאו כל אחד צריך לכתוב עופרים הכי יפה שהוא יכול. - (סביבה נקיה, 10 דקות)

5. מרוץ מזחלות עם סנאדות. (מראה להם מה אפשר לעשות עם הטבע וכמה הוא שימושי, 20 דקות)

6. פוקר על פירות יבשים (פירות החג, 15 דקות)

7. NEVER ומי שמפסיד המשימה שלו היא ללכת ולחבק עץ (אהבת הטבע, 10 דקות)

8. סיכום על הפעולה והחג.

רשמ"ץ- מקור ממסכת ראש השנה, 4 סנאדות, חבלים, פירות יבשים, שתיה.